

Менеджмент

УДК 338.43

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.15178508>

Управління розвитком аграрної галузі України в контексті сучасних викликів і ризиків

Коваленко Наталія Василівна

доктор економічних наук, професор, професор кафедри менеджменту
Національного транспортного університету, вул. Михайла Омеляновича-
Павленка, 1, м. Київ, Україна, <https://orcid.org/0000-0001-8011-1373>

Прийнято: 07.03.2025 | Опубліковано: 19.03.2025

***Анотація.** Аграрна галузь України є ключовою складовою національної економіки та формує засади забезпечення суверенності держави, гарантуючи продовольчу та економічну безпеку, сприяє розвитку технологічно пов'язаних галузей економіки та формує соціально-економічні основи розвитку сільських територій.*

Сільське господарство, з його яскраво вираженим сезонним, циклічним характером відтворення, є галуззю більш відсталою в технологічному плані, ніж промисловість і дає меншу віддачу на вкладений капітал. Висока собівартість української продукції сільського господарства, невідповідність її міжнародним стандартам, низький рівень інвестицій та державної підтримки значно знижують конкурентоспроможність аграрної галузі і підвищують ймовірність прояву різних типів ризиків (політичних, економічних, соціальних, технологічних тощо). Розвинені країни, де державна підтримка стимулює модернізацію техніки і технологій досягли високих

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

результатів у продовольчому забезпеченні населення. Враховуючи рівень підтримки аграрної галузі урядом вітчизняні підприємства для поповнення обігових коштів, здійснення довгострокових капіталовкладень залучають кредитні кошти.

Для досягнення конкурентоспроможності аграрної галузі України на міжнародному ринку необхідна модернізація не тільки технічної бази, але й управлінських процесів, що сприятиме підвищенню ефективності використання ресурсів та зниженню витрати на виробництво.

Важливу роль відіграють інноваційні технології, які дозволяють не лише знизити собівартість продукції, але й збільшити її якість, відповідно до міжнародних стандартів. Враховуючи потенціал України в аграрному секторі, державна підтримка має бути спрямована не тільки на фінансову допомогу, а й на створення умов для сталого розвитку через поліпшення інфраструктури, зниження адміністративних бар'єрів та стимулювання розвитку науково-дослідних робіт.

Для залучення інвестицій важливими є не тільки кредити, але й різні форми партнерства між державою, бізнесом і науковими установами. Приватні інвестори, у свою чергу, повинні мати впевненість у стабільності правових норм та економічної ситуації в країні, що вимагає вдосконалення політики і механізмів захисту інвестицій.

Варто звернути увагу на необхідність розвитку експортних можливостей, адже Україна має значний потенціал у постачанні сільськогосподарської продукції на зовнішні ринки, важливо створювати стратегічні партнерства з іншими країнами та розвивати логістичні мережі, які забезпечать ефективну і своєчасну доставку продукції.

Метою дослідження є аналіз сучасного стану аграрної галузі України, виявлення основних проблем, які стримують її розвиток та визначення можливих шляхів її подальшого розвитку.

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

Для дослідження використано статистичний метод, який дозволив проаналізувати та оцінити тенденції розвитку аграрної галузі.

Ключові слова: *виробнича діяльність, аграрна галузь, управління, інвестицій, аграрні підприємства, ризик, стратегія, розвиток.*

Managing the development of Ukraine's agricultural sector in the context of modern challenges and risks

Kovalenko Nataliia

Doctor of Economics, Professor, Professor of the Department of Management, National Transport University, Mykhayla Omelyanovicha-Pavlenko St., 1, Kyiv, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0001-8011-1373>

Abstract. *The agricultural sector of Ukraine is a key component of the national economy and forms the basis for ensuring the sovereignty of the state, guaranteeing food and economic security, promotes the development of technologically related sectors of the economy and forms the socio-economic foundations of the development of rural areas.*

Agriculture, with its pronounced seasonal, cyclical nature of reproduction, is a sector that is more backward in technological terms than industry and provides a lower return on invested capital. The high cost of Ukrainian agricultural products, their non-compliance with international standards, low levels of investment and state support significantly reduce the competitiveness of the agricultural sector and increase the likelihood of various types of risks (political, economic, social, technological, etc.). Developed countries, where state support stimulates the modernization of equipment and technologies, have achieved high results in food security for the population. Given the level of government support for the

agricultural sector, domestic enterprises attract credit funds to replenish working capital and make long-term investments.

To achieve the competitiveness of the Ukrainian agricultural sector in the international market, it is necessary to modernize not only the technical base, but also management processes, which will contribute to increasing the efficiency of resource use and reducing production costs.

Innovative technologies play an important role, which allow not only to reduce the cost of production, but also to increase its quality, in accordance with international standards. Given the potential of Ukraine in the agricultural sector, state support should be aimed not only at financial assistance, but also at creating conditions for sustainable development through improving infrastructure, reducing administrative barriers and stimulating the development of scientific and research work.

Not only loans are important for attracting investment, but also various forms of partnership between the state, business and scientific institutions. Private investors, in turn, must have confidence in the stability of legal norms and the economic situation in the country, which requires improving investment protection policies and mechanisms.

It is worth paying attention to the need to develop export opportunities, because Ukraine has significant potential in supplying agricultural products to foreign markets, it is important to create strategic partnerships with other countries and develop logistics networks that will ensure effective and timely delivery of products.

The purpose of the study is to analyze the current state of the agricultural industry of Ukraine, identify the main problems that hinder its development and determine possible ways for its further development.

The study used a statistical method, which allowed analyzing and assessing the development trends of the agricultural industry.

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

Keywords: *production activity, agricultural industry, management, investments, agricultural enterprises, risk, strategy, development.*

Постановка проблеми. Аграрна галузь України є однією з основних складових національної економіки, забезпечуючи значну частину продовольчої безпеки та економічної стабільності держави. Завдяки родючим чорноземам і сприятливим кліматичним умовам, Україна має великий аграрний потенціал. Однак, галузь стикається з низкою проблем, що стримують її ефективний розвиток, такими як, застарілі технології, високі витрати на виробництво та недостатня автоматизація.

Недостатній рівень державної підтримки та слабка інвестиційна привабливість аграрної галузі також гальмують її розвиток. Багато підприємств не мають доступу до довгострокових фінансових ресурсів, що ускладнює модернізацію виробництва та впровадження новітніх технологій. Для забезпечення сталого розвитку аграрної галузі України необхідно вдосконалювати політику підтримки, покращувати інфраструктуру та залучати інвестиції в інноваційні рішення для підвищення ефективності виробничих процесів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження Заболотної Н.Я. [3] присвячено аналізу ролі аграрної галузі в економіці країни, вивченню проблем, що стримують її розвиток, зокрема впливу війни на посівні кампанії 2022 року, а також наданню рекомендацій для забезпечення сталого розвитку аграрної сфери.

Аналіз сучасного стану агропромислового комплексу України, виявлення тенденцій розвитку та оцінка галузей рослинництва і тваринництва, дослідження товарної структури зовнішньої торгівлі та розроблення механізму розвитку агропромислового комплексу на перспективу розглянуто у праці Чуб А.В [14].

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

Гавкалова Н. Л. та Вітковський Ю. П. досліджували сучасний стан агропромислового комплексу в Україні та особливості його розвитку, аналізували тенденції розвитку сільських територій, зайнятості та безробіття, вплив внутрішніх і зовнішніх чинників на ці процеси, визначали проблеми матеріально-технічного, інвестиційного та фінансового забезпечення [1].

Наукова праця О.М. Могильного присвячена висвітленню результатів політико-економічного аналізу аграрного сектору України за 1990–2020 роки, зокрема проблемам земельної експансії агрохолдингів, корупції, (де)регуляції аграрного виробництва під час воєнного стану, напрямам відновлення сільського господарства, а також конкурентним перевагам і ризикам для агровиробників у контексті вступу України до ЄС [5].

Розвитком аграрної галузі України, зокрема в умовах воєнного стану, займалися такі вітчизняні науковці, як Скороход І. С., Сичук О. В [12], Негода Ю., Гузь, М. [7], Григорян Р.Х [2], Стендер С. В., Балла І. В., Борковська, В. В. [13], Олійник О. О., Малашинська Ю. В. [8], Шпикуляк О. Г., Беженар І. М., Білокінна [15].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на численні наукові дослідження, присвячені питанням аналізу аграрної галузі України, ряд змін, що відбуваються в аграрній сфері, залишаються недостатньо вивченими. Зокрема, зміна обсягу реалізованої продукції сільськогосподарськими підприємствами, динаміка експорту та імпорту аграрної продукції, обсяг залучених інвестицій залишаються важливою складовою для визначення перспектив розвитку аграрної галузі.

Формулювання цілей статті. Метою дослідження є аналіз розвитку сільськогосподарських підприємств, визначення перспектив розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сільське господарство залишається одним із ключових напрямків державної політики України завдяки родючим ґрунтам, значному трудовому потенціалу та широкому

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

ринку збуту. Водночас його розвиток стримується низкою факторів, зокрема недосконалістю та незавершеністю реформ, воєнними діями, окупацією частини територій та змінами кліматичних умов. Раціональне використання ресурсів і розширення експортних можливостей можуть перетворити аграрний сектор на важливий рушій економічного зростання країни.

Сільське господарство України демонструє стійке зростання виробництва сільськогосподарської продукції. Проте галузь стикається з низкою проблем, серед яких зниження родючості ґрунтів, низький рівень впровадження інновацій, обмеженість фінансових ресурсів та впливи кліматичних змін.

В Україні у 2024 році зібрано 53,9 млн тонн врожаю зернових та 19,7 тон олійних культур, з площі 19,5 млн га. Лідери по валовому збору зернових сільськогосподарські виробники Одещини – 4,6 млн тонн, Чернігівщини – 4,5 млн тонн та Полтавщини – 4,2 млн тонн. Лідери по урожайності сільськогосподарські підприємства Хмельниччини - 77,4 ц/га, Чернігівщини – 70 ц/га та Тернопільщини – 68,7 ц/га [11].

Протягом 2019–2023 років обсяг реалізованої продукції сільськогосподарськими підприємствами демонстрував суттєві коливання, особливо у рослинництві (рис. 1). Найбільше реалізовано у 2021 році, коли обсяги продажу продукції досягли 794,1 млрд грн.

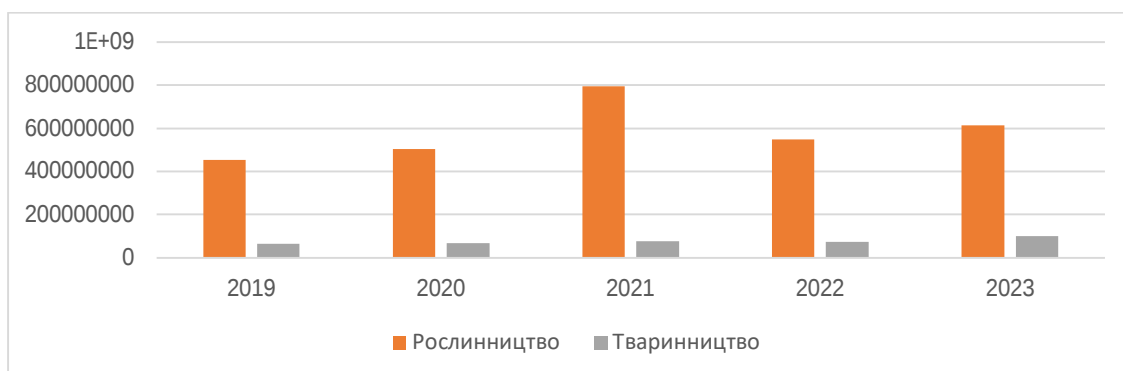

Рис. 1. Обсяг реалізованої продукції сільськогосподарськими підприємствами, 2019-2023, тис. грн

Джерело: сформовано автором за даними [10]

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

Однак у 2022 році обсяг реалізованої продукції суттєво зменшився до 547,1 млрд грн, що було наслідком військової агресії Росії проти України. У 2023 році відбулося поліпшення ситуації, і обсяг реалізації зріс до 613,8 млрд грн.

Тваринництво також демонструє схожу динаміку. Найнижчий рівень реалізованої продукції в динаміці 5 років в 2019 році (64,6 млрд грн), після чого відбулося поступове зростання. У 2021 році продажі досягли 76,4 млрд грн, а у 2023 році зафіксовано найбільший обсяг реалізації за п'ять років – 100,0 млрд грн, що свідчить про зростання попиту на продукцію тваринного походження та розширення ринків збуту.

Рослинництво залишається основним сектором аграрної галузі, забезпечуючи понад 85% загального обсягу реалізації, однак тваринництво демонструє стабільне зростання, що демонструє диверсифікацію галузі.

У 2024 році Україна експортувала 78,3 млн тонн аграрної продукції на 24,5 млрд доларів, що становить 59% загального експорту. Лідери експорту соняшникова олія - 5,1 млрд дол (частка 21%), кукурудза – 5 млрд дол (21%), пшениця – 3,7 млрд дол (15%), ріпак – 1,8 млрд дол (7%), соя – 1,3 млрд дол (5%), макуха і залишки, одержані під час добування рослинних жирів і олій 1 млрд дол (4%).

М'яса та їстівної продукції свійської птиці Україна експортувала на 958 млн дол, що становить 4%. Експортовано у 2024 році ячменю на 557 млн дол (3,3 млн тонн) та цукру на 418 млн дол (746 тис. тонн), відповідно по 2%.

У 2019-2023 роках динаміка експорту та імпорту аграрної продукції демонструвала стійке домінування експорту продуктів рослинного походження (рис.2).

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

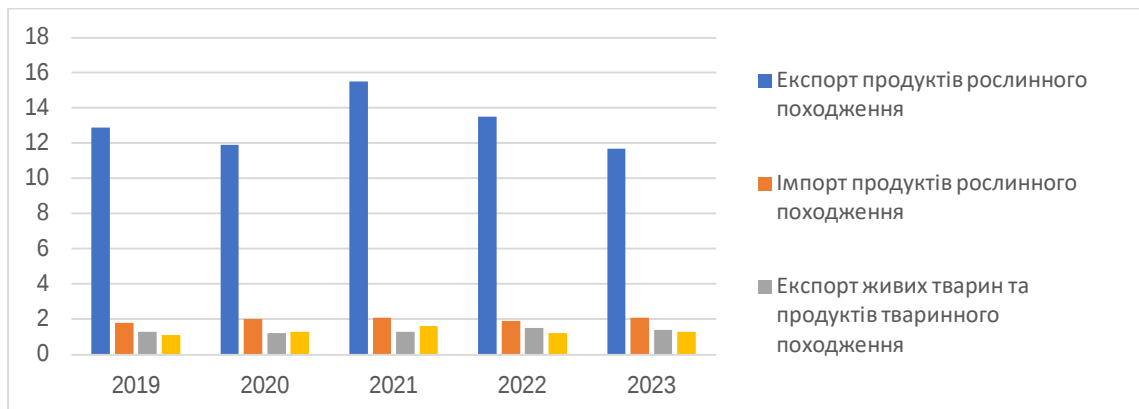

Рис. 2. Експорт та імпорт аграрної продукції, 2019-2023 рр, млрд. дол.

Джерело: сформовано автором за даними [9]

Обсяги експорту та імпорту аграрної продукції варіювалися в межах 12–16 млрд доларів США. У 2021 році зафіксовано найвищі показники експорту, де основними ринками збуту стали країни Азії, на які припадало 50% загального експорту, Європейський Союз – 30%, а Африка – 13% [6].

Імпорт аграрної продукції залишався відносно стабільним протягом досліджуваного періоду. Продукти рослинного походження мали незначні коливання, що демонструє відносну незалежність країни у забезпеченні власного ринку сільськогосподарською продукцією. Водночас імпорт і експорт продуктів тваринного походження демонстрували майже однакові обсяги, що відображає баланс між внутрішнім виробництвом і потребами країни в живих тваринах та продуктів тваринного походження.

З початку повномасштабного вторгнення 2022 року розміновано 2,1 тис. кв. км земель, з них 264 тис. га землі сільськогосподарського призначення, у 2024 році засіяно 218 тис. га та зібрано врожай. Площі під урожай у 2024 року збільшились на 1,9% у порівнянні з 2023 роком. Зростаюча тенденція спостерігалася по всіх групах, окрім кормових культур, де відбулося зменшення площі на 4,5% [11].

Протягом 2019–2023 років кількість діючих аграрних підприємств поступово зменшувалася, з найбільшим спадом у 2022 році (рис.3). У

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

рослинництві кількість підприємств скоротилася з 53 185 у 2019 році до 37 262 у 2022 році, проте у 2023 році ситуація покращилася – кількість активних підприємств зросла до 45 217, що свідчить про поступове відновлення ринку.

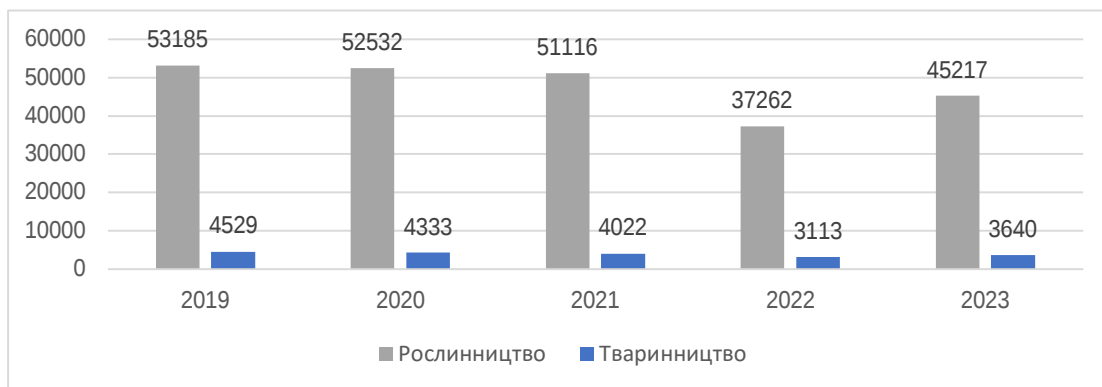

Рис. 3. Кількість діючих сільськогосподарських підприємств, 2019-2023
рр., од.

Джерело: сформовано автором за даними [10]

У тваринництві також спостерігалася скорочення підприємств: з 4 529 у 2019 році до 3 113 у 2022 році, що є наслідком фінансових криз, втрати територій через окупацію та військовими діями на території країни. Проте у 2023 році кількість підприємств зросла до 3 640, що свідчить про початок відновлення тваринництва.

Рослинництво залишається більш стійким напрямом, у порівнянні з тваринництвом, зростання кількості підприємств у 2023 році відображає відродження аграрної галузі України.

Спад зацікавленості підприємств у виробництві сільськогосподарської продукції пов'язаний з високими ризиками діяльності – ймовірністю неврожаю, несприятливих кліматичних умов, нестійкості кон'юнктури ринку, світовими кризами, цінової конкуренції та військовими діями на території України, а також значними обсягами фінансування виробництва за рахунок власних коштів та відсутністю державної підтримки.

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

У 2024 році 13 088 аграрних підприємств отримали 104,5 млрд грн банківських кредитів на розвиток. Для 1251 аграрних підприємств Київської області виділено 21,7 млрд грн, для 946 підприємств Дніпропетровської області – 7,5 млрд грн, для 1297 підприємств Вінницької області 7,4 млрд грн, для 1584 підприємств Кіровоградської області 6,9 млрд грн, для 1179 підприємств Одеської області 6,4 млрд грн, для 526 підприємств Черкаської області 6,2 млрд грн, для 860 підприємств Львівської області 5,8 млрд грн та 506 підприємств Тернопільської області 5,8 млрд грн.

Державне управління аграрною галуззю України має специфічні особливості, обумовлені як економічними, так і політичними чинниками. Ключовим аспектом є стратегічна політична мотивація, яка визначає вектори розвитку сектору та безпосередньо впливає на ухвалення управлінських рішень, спрямованих на зміцнення продовольчої безпеки та посилення експортного потенціалу країни [4].

У 2024 році посуха охопила майже третину посівних площ, що спричинило суттєве зменшення врожайності основних зернових культур – кукурудзи та пшениці. Відповідаючи на виклики кліматичних змін, сільськогосподарські підприємства активніше впроваджують зрошувальні технології. Завдяки використанню зрошувальних систем, врожайність зростає в 3-3,5 рази, якісне зрошення сприятиме розвитку різних секторів аграрної галузі, в тому числі, сталому розвитку сільських територій [11].

Наразі споживчі вподобання у сфері органічних продуктів суттєво трансформують аграрний ринок і впливають на сільське господарство в глобальному масштабі. Попит на екологічно чисту продукцію стимулює розвиток сталого землеробства, яке не лише відповідає очікуванням ринку, а й допомагає розв'язувати критично важливі екологічні виклики, зокрема збереження родючості ґрунтів, охорону біорізноманіття та адаптацію до змін клімату. Інтеграція передових технологій у сферу органічного сільського

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

господарства сприяє підвищенню врожайності та ефективності виробництва, що, своєю чергою, робить органічні продукти доступнішими для широкого кола споживачів і сприяє зниженню їхньої собівартості [12].

У 2024 році державний реєстр операторів, що здійснюють виробництво продукції відповідно до вимог законодавства у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції налічував 260 операторів. На внутрішньому ринку України в 2023 році реалізовано 7257 тонн органічної продукції власного виробництва на 982 млн грн, при цьому овочів, фруктів грибів на 259 млн грн, зернових виробів – 99 млн грн. Експортовано у 2023 році органічної продукції на суму 141 млн дол до 29 країн. Внутрішній ринок зазнає значного впливу через масову міграцію населення як у межах України, так і за кордон, а також через зниження купівельної спроможності, спричинене перебоями в ланцюгах постачання та закриттям виробничих підприємств через руйнування інфраструктури. Додатковим викликом є скорочення попиту на органічну продукцію. В умовах таких труднощів виробники органічної продукції потребують підтримки продажів, щоб адаптуватися до нових реалій, що включають скорочення ланцюгів постачання, зниження собівартості виробництва та залучення нових споживачів [7].

Капітальні інвестиції у сільське господарство України протягом 2019–2023 відображають, що більша частина вкладень припадала на рослинництво, частка якого коливалася від 80% до 85% від загального обсягу інвестицій, при цьому тваринництво демонструвало значно менше фінансування, хоча у 2023 році його частка зросла майже до 20% (рис.4).

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

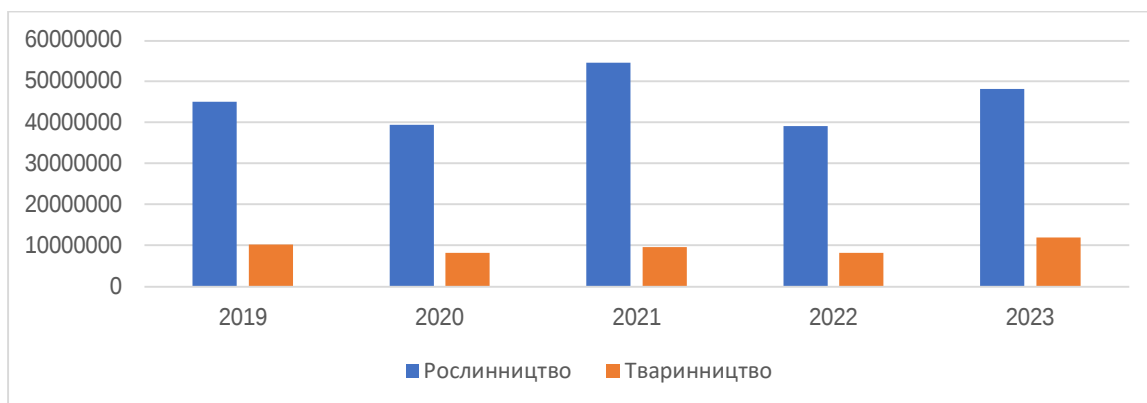

Рис. 4. Капітальні інвестиції у сільське господарство, 2019-2023 рр., тис.грн.

Джерело: сформовано автором за даними [10]

Динаміка капітальних інвестицій демонструвала нестабільність: у 2020 та 2022 роках спостерігалися суттєві спади інвестицій у рослинництві та тваринництві, тоді як 2021 та 2023 роки відзначилося зростання. Найбільший приріст спостерігався у 2021 році для рослинництва (+38,46%), а у 2023 році – для тваринництва (+46,29%), що свідчить про нерівномірність розподілу інвестицій.

Неефективність і недосконалість політики державної підтримки сільського господарства, недоступність пільгового кредитного фінансування аграрних підприємств, значні коливання цін реалізації сільськогосподарської продукції обмежують інвестиції в галузь, підтримку розвитку її інфраструктури.

Господарські ризики, що виникають у діяльності сільськогосподарських підприємств, поділяються на макроекономічні, загальновиробничі, рослинницькі, тваринницькі, фінансові, інвестиційно-інноваційні, маркетингові та логістичні, кожен з яких має різний ступінь впливу на результати господарської діяльності, що вимагає вчасного управлінського рішення для нейтралізації ризику, розробки системи попередження та мінімізації втрат [2].

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

Згідно з прогнозами Інституту аграрної економіки у 2025 році очікується зростання обсягів виробництва валової продукції сільського господарства України на 3% порівняно з 2024 роком, що обумовлено стабілізацією аграрної галузі та адаптації виробників до сучасних викликів, зокрема наслідків війни. Проте, попри очікуване зростання, прогнозовані показники суттєво поступаються рівню 2021 року (-19,1%) та на 2,6% менші за рівень 2023 року, що відображає повільне відновлення галузі.

У рослинництві очікується зростання виробництва на 3,4% завдяки розширенню посівних площ під олійні культури, підвищенню врожайності кукурудзи та вдосконаленню агротехнологій. У тваринництві прогнозується загальне збільшення виробництва на 1,5%, зокрема зростання виробництва м'яса птиці (+5,5%) та свинини (+4,6%). Водночас скорочення виробництва яловичини (-12%) і вовни (-29,3%) свідчить про структурні зміни в галузі.

Основними викликами для сільськогосподарських виробників залишаються вплив кліматичних змін, нестача кваліфікованих кадрів через мобілізацію, руйнування інфраструктури, фінансові труднощі та зростання витрат на логістику. Для розвитку аграрної галузі необхідні заходи, такі як відновлення сільгоспугідь, розширення посівних площ у безпечних регіонах, наросування поголів'я худоби та стимулювання кооперації фермерів. Реалізація цих кроків сприятиме стабілізації аграрної галузі, а її подальший розвиток залежатиме від державної політики, адаптації виробників до нових умов та впровадження інновацій у сільське господарство.

Висновки. Незважаючи на виклики, з якими стикається аграрна галузь України через війну, зміни клімату та інші економічні фактори, вона залишається важливою частиною національної економіки, демонструючи позитивні тенденції розвитку, особливо в сфері експорту та виробництва рослинницької продукції. Погіршення ситуації через окупацію та бойові дії суттєво вплинуло на кількість аграрних підприємств, проте в 2023 році

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

спостерігається тенденція до відновлення, зокрема в секторі тваринництва, що свідчить про можливості подальшого розвитку галузі.

Окремо варто виділити вплив капітальних інвестицій, зокрема у 2023 році, які показали певне зростання, хоча розподіл інвестицій між різними секторами залишається нерівномірним. Важливим є не лише поліпшення доступу до фінансування, а й підвищення ефективності державної підтримки аграрного сектору. Прогнози на 2025 рік демонструють можливість зростання виробництва валової продукції, що вказує на поступове відновлення.

Загалом, розвиток аграрної галузі в Україні залежатиме від стабілізації внутрішнього ринку, зростання інвестицій у передові агротехнології та відновлення інфраструктури. Також необхідні ефективні стратегії адаптації до кліматичних змін та формування стабільного попиту на органічну продукцію, що має великий потенціал на зовнішніх ринках. Розвиток аграрної галузі в Україні залежить від державної політики, інноваційного підходу до виробництва та здатності адаптуватися до нових глобальних викликів.

Список використаних джерел

1. Гавкалова Н. Л., Вітковський Ю. П. Стан та перспективи розвитку агропромислового сектору через призму підприємництва. Український журнал прикладної економіки та техніки. 2023 рік. Том 8. № 4. С.264-269 DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2023-4-43>
2. Григорян Р.Х. Особливості прояву ризиків у діяльності сільськогосподарських підприємств в умовах невизначеності. Економіка та управління АПК. 2023. № 1. С. 111–123. doi: 10.33245/2310-9262-2023-181-1-111-123
3. Заболотна Н.Я. Сучасний стан та перспективи розвитку аграрного сектору України. Юридичний науковий електронний журнал. № 5/2022. С.327-329 DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-5/75>

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

4. Коваленко Н. В., Малахова Ю. А. (2025). Теоретичні основи стратегічного управління як важливого інструмента розвитку аграрних підприємств. *Здобутки Економіки: Перспективи Та Інновації*, 15. <https://doi.org/10.5281/zenodo.15023905>
5. Могильний О. М. Аграрний сектор України: сировинна пастка. Монографія. Частина II. Київ: ННЦ «ІАЕ», 2024. 332 с.
6. Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки». Режим доступу: <http://www.iae.org.ua/>
7. Негода Ю., Гузь М. Експорт української органічної продукції: пріоритети та перспективи розвитку. *Економіка та суспільство*, (57), 2023. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-57-73>
8. Олійник О. О., Малашинська Ю. В. Тенденції розвитку сільського господарства в Україні. *Вісник НУВГП. Серія «Економічні науки»*. Випуск 4(104) 2023 р. С. 237-244 <https://doi.org/10.31713/ve4202321>
9. Офіційний вебсайт Агробізнес України. Режим доступу: <https://agribusinessinukraine.com/>
10. Офіційний вебсайт Державної служби статистики. Режим доступу: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
11. Офіційний вебсайт Міністерства аграрної політики і продовольства. Режим доступу: <https://minagro.gov.ua/>
12. Скороход І. С., Сичук О. В. Проблеми та перспективи розвитку світового ринку органічної продукції в умовах макроекономічної нестабільності. *Науковий вісник Ужгородського національного університету: серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство* 2024. Вип. 52. С. 156–162. DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2024-52-25>
13. Стендер С. В., Балла І. В., Борковська В. В. (2024). Сучасні тенденції розвитку сільського господарства в умовах цифровізації економіки

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

України. Здобутки економіки: перспективи та інновації, (11).
<https://doi.org/10.5281/zenodo.13867199>

14. Чуб А.В. Сучасний стан та тенденції розвитку агропромислового комплексу України. Приазовський економічний вісник. 2021. Вип. 5. С. 34-43.
DOI: <https://doi.org/10.32840/2522-4263/2021-5-5>

15. Шпикуляк О. Г., Беженар І. М., Білокінна І. Д. Сучасні тенденції розвитку органічного виробництва в аграрному секторі і фермерських господарствах. Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління, (8). <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-8-04-04>